

3.4°304

1925 წ. 7-8
საქართველოს
საბჭოთაო
გაზეთი

№ 7-8

1925 წ.

ჩვენი მშენებელი

ს ა ხ ე ლ მ წ ი ფ რ გ ა მ მ ა ც ე მ ლ მ ბ ა .

საქართველოს
 სახელმწიფო
 ბიბლიოთეკა
 1925 წლის
 10 მარტი

წ. გე-XXI № 7—8 ივლისი—აგვისტო 1925 წ.

განათლების სახალხო კომისარიატის სოციალურ აღწრდის მთავარმართველო-
 ბის და ახალგაზრდათა კომკავშ. ცენტრ. კომიტ. ჟურნალი ზავშებისათვის.

249.

საქართველოს სახელმწიფო
 ბიბლიოთეკა
 1925 წლის
 10 მარტი

ბ რ ა ქ ბ რ ი თ ხ ვ ნ ა.

გ ლ ე ხ ი.

მიწასა ვსნაჲდი მე გუთნით
და ზურსა ჳმეიდი წამგლითა,
ნახევარს ბატონს ვაძლეუდი
და მე ვრჩებოდი ცაღთითა.

თვალდასუქული ვიჟავი,
ქონდა მე ფერი ზაფრისა,
და მეძინოდა, რომ ისიც
არ გამხდარიყო სულ სსვისა!

წერა-კითხვა და გასეთი
რა გლესის საქმე არიო,
მას უნდა ჰქონდეს გუთანი,
ნაჯახი და ნამგალიო!

ახლა კი დრო შეიცვალა,
გასეთიცა მაქვს, ნამგალიც,
უოჟელგან გუთნისა ნაცვლად
მიწებს მოვისწავ მანქანით.

წერაც ვიცი და კითხვაცა,
მეც ვიხსენებ „ახალ სოფელსა“.
შემოგვადება მე ხელში,
ვინცა შემძლის საქმესა.

მოხუცი გლეხი.

შრომის სკოლის ზირველი ჯგუფის მოწაფეები დედალს უზირებდნენ მოკრუსებას.

კვერცხებს სინათლეზე გასედავდნენ და ისე ატეობდნენ, გამოდგებოდა გამოსახეებად, თუ არა.

ლაჟე მხოლოდ ორი შეამჩნიეს.

გადათვალეს ოცი, მაგრამ კენტი ამჯობინეს და ერთიც მიუმატეს.

მისას კვერცხების თაობაზე გამოცანა მოაგონდა:

— ერთ ქვევრში ორი ფერის ღვინო მიღვია, რამდენიც უნდა ურიოთ, არ შეირევა.

— კვერცხი! — წამოიმახა გოგამი და თვითვე გაუკვირდა, ასე ძალე რომ მისვდა.

საბუდარში სუფთა ბზე ჩაჭერეს, ჩააღებეს კვერცხები და გამოუდგენ კრუსს დასაჭერად.

მოიუვანეს კრიახით.

როცა კვერცხებზე ქსვამდნენ, ტეფომ ურჩია ამჩანაგებს:

— თუ გინდათ დედალმა კარგა მოიკრუსოს, დაუსხდეთ. ჩვენში ასე იცნან...

მოწაფეებმა სიცილი მორთეს, ჩვენი სოფლის ცრუმორწ-მუნეობის ცოცხალი ნიმუში რომ მოისმინეს.

დიდის ამბით დასვეს კრუსი.

ვევლამ იკისრა კრუსზე მზრუნველობა.

სელი უნდა შეეწეოთ მისთვის, რომ არა^ა დაჭკლებოდა რა,
 საჭმელ-სასმელის სამებრად ეზომი სირბილი არ დასჭირებოდა.
 საკენკს საბუდართან უერიდენ.

იქვე კოკის ნატყხართ წეალს უდგავდენ.

* *

გაიარა ოცმა დღემ და ჰირველმა წიწილამ უკვე დაუბაკუნა
 კვერცხს ევითელი ნისკარტი, გააზო ნატყუჭი და თავი გამოჭეო.

— გამარჯობა შენი,

დედილო, გამარჯობა
 მსვე... ვეგვილებო, ემა-
 წვილებო! მიესალმა
 იგი ვევლას, ვისაც ჰირ-
 ველად თვალი შეასწრო.

მეორე დღეს სსვებიც მოჭეუნენ...

ნაბოლარა წიწილამ კვერცხი გამოსტყნა, მაგრამ ნატყუჭი
 იმდენად ვერ გაარღვია, რომ გამოიმყრალიყო.

სოფო გამოცდილი იყო ამისთანა საქმეში და უშველა
 წიწილას: სიფრთხილით შემოაცალა ნატყუჭი...

სამი კვერცხი სრულიად არ გამოჩეკილა: გაღაუბულიყო.

* *

წიწილები ჰირველში სუსტობდენ, მაგრამ მალე მოდო-
 ნიერდენ.

დამშვენდენ.

ღაბუები დასდენ.

— წიგო, წიგო, წიგო!.. — ეალერსებოდენ

ბავშვები.

სან ფეტვს უერიდენ, სან აფშრეკულ სიმინდის ფქვილს. კრუსმა ბავშვები მტრებად მიიღო და კრიახი მოართო.

— კუტი, კუტი, კუტი!.. — დაუევავეს, სიმინდი დაუებრეს, დაამშვიდეს.

კრუსს სიფრთხილე მანც არ დაუებარგნია.

ცალი თვალით ცისკენ იუურებოდა, რომ პერა არ გამოჩენილიყო.

* * *

კრუსი კარგი დედა გამოდგა.

სულ ქოჩორა ვარიები დაზარდა.

შვილებს მუდამ თავს ევლებოდა, არიკებდა, მტერ-მოუვარის ცნობას ასწავლიდა.

— შვილებო, ნუ სართ გაუგონარი, უნემოდ შორს ნუ მისვალთ. ბევრი მტერი გევაფს: ქორი, პერა, ალალი, მელა, ტურა...

მიუსედავად ამ ჩინჩინსა, ერთი ნაცარა ვარია მუდამ კურს იქით იცაილებდა დედის რჩევას. ისე შორს იცოდა გა-

დაკარგება, რომ დედა ძლივს-და ეპოულობდა. აკი თავ-ბედი აწეველინა კიდევ ამ გაუფრთხილებლობამ.

* * *

ერთხელ კრუსი ღობის ძირებში ჭიებს ეძებდა შვილებისათვის. ამ დროს გაისმა ძლიერი ფრთების ფართქუნი.

ასტუდა წიგნობა

მალა, ჭაერში, ძერა გამოანდა.

ბაჟმემა შეასწრეს თვალი და დაუტატანეს:

— ჭაე, ჭაე, ჭაე!.. ჭაუ, ჭაუ, ჭაუ!..

ძერა შერდულიდან გამოტეორცნილ ქვასავით მოსრი-
 ლოდა ნიძანში ამოღებულ ვარიისაკენ, რომელიც ბაღჩაში
 არსენიანად დაბრძანდებოდა.

კრუსს გული გადაუქანდა.

ძეის გადავლო თვალი შვილებს.

— ვაიძე, ის დედაშეგდარი ნაცარა არსადა ჩანს!.. უჭ-
 ველია, მას შენიძნადა საზისლარი ძერა!..

კრუსმა ჩინებულად იცოდა, რომ ძერა მასზე მღიერია,
 თუ მარჯუედ ჩაავლებს კლანჭებს, თვით კრუსსაც მოიტაცებს.
 სსვა ჰირობებში შეეშინდებოდა ძერასი, მიიმალებოდა. მაგრამ
 ასლა სულ სსვა გარემოება იყო: მისი ჰირმშოს სიკვდილ-
 სიცოცხლის კითხვა სწუდებოდა...

იგი აენტო მტრისადმი სიბუღვილით და გაუარდა ბოს-
 ტანში.

* * *

ნაცარა ისე შეშინებულიყო, რომ გაქცევაც კი ვერ მო-
 ეგერნებია. საცოდავად აკანკალებდა.

როცა ძერა დააფრინდა ნაცარას, კრუსმა თავისებურად
 დაუკრახკრახა: ეცა ძერას. გაიმართა გააფთრებული ბრძოლა.
 კრუსმა ძერას ერთი თვალი კიდევ გამოუკორტნა. სამწუხა-
 როდ, ნაცარას მანც ვერა უშველა რა... მოიტაცა იმ ვერანამ.

ჭაერში გაისმოდა მისი გულისმომკლავი წიაფწიაფი.

* * *

დაიდუზა, დაიდუზა ნაცარა?

საბედნიეროდ, ძერას ვეღარ მოესწრო წიწილის შესანსვლა.

ერუბოდ, გამოჩინილ თვალის სიმწვავეს გაემწარებია, რომ ვარია კლანჭებიდან გაეშვა.

ეს შეენიშნათ ბავშვებს და გაქცეულიყვნენ მუყელანისკენ, საცა ვარია ჩამოვარდნილიყო.

სახე დაეკაწრათ, ტანისამოსი შემოეფხრიწათ ბავშვებს. მაინც გაბრდვიეს ეკლის ბარდები.

იპოვნეს ვარია, რომელიც ძლივს სუნთქავდა...

წელთ მოასულდერეს. უურადლებით გასინჯეს.

არა დაჰშავებოდა რა...

* * *

წამოიწარდნენ ვარიები.

აღარაფითარ სრუნ-

ვას არ საჭიროებდნენ.

მასწავლებელმა ელენემ უკანასკნელი საუბარი გამართა კრუს-წიწილის თაობაზე.

ბავშვები წინებილად გასცნობოდნენ შინაურ ფრინველთა ცხოვრებას...

დაესწავლათ აგრეთვე ლექსები: „ჟუჟი, ჟუჟი“ და „ქორმა წიწილა წაიღო“.

ლექსებს მოჰყვა გამოცანები.

თიკომ წარმოადგინა ერთი გამოცანა, რომელიც სოფ-

ლად გაეკონა:

— უენდროდ შედებილი, უმაკრატლად გამოჭრილი...

— ენდრო მცენარის ძირკია. როცა მას ვხარშავთ, წითელი ფერის წვესს უშვებს, კვერცხებს იმით ვღებავთ.

უმაწვილებმა ვერ გამოიცნეს.

— ბიბილო!.. ისევე თვით თიკომ ასსნა ამოცანა...

ქათმის ბიბილო წითელია, თუმცა არავის შეუდგენია. ისე კონტადაა შიკებილულ-მოკბილული, თითქოს საგანგებოდ მაკრატლით გამოუჭრიათო.

* * *

მასწავლებელმაც უთხრა ანდაზა:

— წიწილას უთხრეს იმდერეო და „ჭარბლე ფეოვიო“, შემოსძახა წიწილამო.

ბავშვებს მოეწონათ ანდაზა, გადიკისკისეს.

შენ რომ გითხრან, იმდერეო, როგორ იმდერებდი?.. ჭკითხა მასწავლებელმა ირაკლის.

— ჭარბლე ზურიო!..— წამოიმდერა ირაკლიმ, რომელსაც ზური მოჰიფნოდა.

— შენა?... ჭკითხა ანიკოს.

— ჭარბლე მარწევიო!..— ჩააკაკანა ანიკომ.

მას ძალიან უყვარდა ჭალების ფერდობებზე სიარული და დიდის ნამისაგან გაცეიბულ მარწევით ზირის ჩატკებარუნება.

— შენა?

— ჭარბლე ქადებო...

— შენა?..

— ჭარბლე ზურიო...

— შენა, შენ რაღას ინატრებდი?... ჭკითხა მასწავლებელმა სიკოს, რომელიც თვალებს ახივებდა უეულებდა სწორებს, თვით კი სძახს არ იღებდა.

— ჭარბლე სწავლაო!..— გაიკრიალა სიკოს სძამ...

— აი, სიკომ ვეელას გაჯობათო, — ღიმილით სთქვა მასწავლებელმა და ბავშვები ესომი სათამაშოდ გამოიყვანა.

* *
★

გამართეს შერა-შერაობა.

კრუსი უნდა იეოს დიდი და კახასი, რომ შესძლოს წი-
წილების დაცვა შერასაკან.

ამიტომ კრუსად დიღო ამოირჩიეს.

შერაობა დააკისრეს ონავარ სანდალას.

ქეთოს სიურმის შვილობა შეჰყდა.

დანარჩენები—კრუსის მომდევნო შვილები.

დაიწყო ბრძოლა კრუსსა და შერას შორის.

კრუსი მარჯვე ვერ გამოდგა.

საიდანაც კი წამოუქრო-
ლებდა შერა, ბღღვირს ადენ-
და. უკვლავსე ადრე სიურმის
შვილი მოსტაცა...

შერამ, რაკი შეატყო, რომ
თებრო ერთგული კრუსი ვერ
გამოდგა, ერთი იმხანაც ჩაუ-

ნისკარტა და თამაშობაც გათავდა.

* *
★

ბავშვები უკვე შინ აზირებდნენ წასკლას, რომ მასწავლე-
ბელმა შეაჩერა.

— ბაღლებო, რა უუოთ ამ ვარიებს?... სკოლას რად
უნდა აძენი?... მოსამრავლებლად კრუსიც კმარა.

— თქვენი გასლდეს, მასწავლებელო!... წამოიძახეს გულ-
აღაღმა ბავშვებმა.

მასწავლებელი წამოწითლდა და მტკიცე უარს განაცხადა...

— ეს ვარიები, კარგებო, თქვენი ნაამბგარია, თქვენ უუ-
ღიდიოთ... მე არც მერგება, არც შემერგება... არცა ვსაჭიროებ.

— მაშ რა ვუყოთ?... ბავშვები დაფიქრდნენ... ვერა მოიკონეს რა.

— აი რა!.. დაბრუნება ისევ სინუჟე მასწავლებელმა,—

— დღეს კლასში ერთი მოწაფე გვაკლდა... აბა რომელია, თუ შენიშნეთ?

— სოსო გახლავს... ერთ კვირაზე მეტია, რაც კლასში არ დაბრუნდა.

— რატომ? .

— ერთადერთი შემხსახვი დედა ჭეაჟს და ისიც აუად გაჭხდომია. იმას უფლის.

— რით იკვებებიან?..

— ნახევარზე მშვირები არიან...

კიდევ კარგია, მინდორში მსალეული გაჩნდა, იმასა ჭკრუჟენ და ამით მიდიან იოლად, თორემ რა აცოცხლებდათ...

— სოსოს მივგვაროთ ვარიები, სოსოს!...თითქმის ერთსმად წამოიძახეს ბავშვებმა.

მასწავლებელსაც ეს უნდოდა.

სინარულისკან თვალები მოუცრემლიანდა.

დიდ დროს არ გაუქვია და შოელი ეს ჯგუფი მასწავ-
ლებელთან ერთად მიადგა იმ ქოსს, საცა სოსო ცხოვრობდა.
წრიამულით შევიდნენ მათთან და შეიტანეს სიმინარული,
იმედი.

სოსო სისარულით ცას ეწია. ამხანაგებს თავს ევლებოდა
მასწავლებლისთვის სკოლი წელსე შემოესვია და შეესაროდა.

სოსოს დედანაც დაბუიწდა ავადობა და ჩვეულებრივი სინათლით ეაღიერებოდა საუბაროდ ბავშვებს...

დ. თურდოხპირელი.

ც ი კ ა ნ ი

ჯიში სწორედ ქაჯისა მაქვს,
ცელქი ვარ და აბესარი;
მე ძალიან შეჯავრება
ქველგან ჩაკეტილი კარი.

თუ ბაკში ვარ ჩამწვედელი
და დაბალი ახლავს წნული,
დაჯერებუ ფეხს და გადავულები,
ვით ისარი და შურდული.

წინ რომ კოკა შემეხეოს
და გზა რომ არ დაუიშორო,
უეჭველად უნდა ვეცე,
გაუტესო და გაუბგორო.

ძან მიუვარს სხვის ბახჩაში
კბილის საკნატუნებელი,
და ამიტომ სშირად მწყებლავს
გულმოსული მესობელი.

შოი მღვიმელი.

— იცით, ბავშვებო, რა ეშმაკია ჩვენა თხა-კიკინა? — აი, ამოდენა წვერები აქვს... უღვაშები? — უღვაშები სრულებით არ

აქვს. იმას კი არ მოუ-
ხარსავეს, არამედ სულ
არ ამოსვლია. თავს
სულ აკანტურებს, გე-
გონება, მემუქრებაო.
რქები კიდევ ძალზე
განზე გაუშვრია.

სად გინდა, რომ
არ წავიდეს: ტეეში, ღრეში, მთაში, ველზე; არაფრის არ ეშინია:
არც ტურების, არც მგლების... სეზეც კი იცის ასვლა, მეტად-
რე, თუ სის ტოტები ჩამოხსნეილია და ზედ ჩასაქანტუნებელი
ნეკერი აქვს.

მ... მ... მ... ზეე... ზეე... ზეე... კიკინებს მუდამ. საღა-
მოს შინ თავისთავად ბრუნდება, მოდის და მობაკუნობს, ჯიქა-
ნი რმით აუვსია. რბე რომ არ დაეღვაროს, უკანა ფეხებს რაც
მუშდლია განზე სდგამს.

როგორ უეჯარს ქეთოს და რესოს თხა-კიკინა!? კიკინა
მათ რმეს ასმევს, საწინდე მატელს აძლევს, ბებია კი თბილ
წინდებს უქსოვს მათ. აი, ასეთია ჩვენი თხა-კიკინა.

საშინელი სიცხე-ზაზანაქება იყო.

დედამ პეტეოს სალათი გახადა გასარეცხ და სანამ გაშრებოდა, პეტეო ტიტველი იჯდა ეზოში. ასე უოფნა ძალიან მოეწონა მას.

მეორე დღეს პეტეო ეზოში გამოვიდა. შუე ისევ ძალიან ცხელი იყო. მოაგონდა, რა კარგია უსაღათობა და სწრაფად გაიძრო სალათი, იქვე მდგომ ურ მის ქვეშ შეწურთა და თან ბუტბუტებდა:

— არ დაბლუნდე, ჰელანკო, შინ: იქ ბუა ალის. არ დაბლუნდე შინ, იქ ბუა ალის! პეტეო შურას-თან ერთად დასტოდა რბილ ზატეხე, კობში თიხას სელაჟდა. შემდეგ დაუ-მასხეს, სახლში შევიდა.

დედას ელდა ეცა:

— შენი სალათი სად არი?

— ალ ალი.

— როგორ თუ არ არის? რა უეზვი?

— ალ ალი. სოლს წაჴიდა.

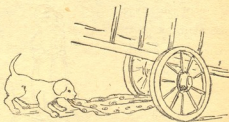
— როგორ თუ წაჴიდა? შენ სად იეზვი?

— ეზოსი, სალათი კი სოლს ალი.

დედამ ვერა გააწეო რა. ეველა შეკითხვებზე პეტეო სვნი-
მით და თითის წუწნით დაჟინებით უპასუხებდა:

— ალ ალი, სოლს
ალი.

ხალათი ვერ იპოვნეს
და სსვა ჩააცვეს. მხო-
ლოდ სადამოზე იპო-
ვნეს პეტეოს ხალათი:
ლეკეს გამოუთრია ურ-
მის ქვეშედან.

მეორე დღეს პეტეო ჭის ასლოს დარბოდა. ნახა, ჭა ას-
დილია. მიინეღ-მოინედა, გარშემო არაფერ არის.

ფიცხლავ გაისადა
ხალათი და ჭაში ჩააგ-
დო.

ამ დროს სასლის
კარმა დაიჭრაჭუნა.

პეტეო ბუჩქებში
მიიმაღა.

დედა წელის ამოსა-
ღებად გამოვიდა, ჩაუ-
შვა კოკა ჭაში; როდესაც ამოიღო, კოკას პეტეოს ხალათი
ამოჭევა საცოდავმა დედამ საშინელი სმით დაიკივლა. პეტე-
ომ შიშით ცნვირ-პირი ბაჯახში ჩაჭყო და დაიმაღა.

გამოცვივდნ მესობლები, მოიტანეს კავი.

ასტედა სმაურობა, კივილი.

პეტეოს დაავიწედა შიში და ნახევრად გამოჰვრა ბუჩქებიდან.

ბიძია მისომ ამოათრია კავი. ზედ არაფერი არ იყო.

გაუკვირდათ, საიდან გაჩნდა სალათი? ნუთუ გაიხდა, სა-
ნამ ჭახე ამერებოდა?

დაიწვეს ისევ
ლაპარაკი და უაუ-
ნი. დედა კი მოთქ-
მით ტირიდა.

ველარ მოით-
მინა ჰერტიკომ, გა-
მომერბ ბუჩქები-
დან, ახლო მისვლას კი მაინც ვერ ბედავდა.

იდგა, სენემოდა და თითს იწუნებდა.

— აი, ჩვენიქ, „დაშხვალა“ სად ეოფილა,
წამოიძახა ისიდორემ, როცა თვალი მოჰკრა
ჰერტიკოს, ლიუგანა სელში და მალეა ახწია.
დედა მიუარდა მას. სისარულით ცასა
სწვდებოდა, რომ ბიჭიკო ცოცხალი ნახა.

ბავშვები მიცვივდნენ ჰერტიკოს:

— ჰერტო, ა ჰერტო, სადაა სალათი?

— ალ ალი, სოლს წავიდა.

სალსმა სიცილი დაიწყო.

— უუერე, აი შენი სალათი.

— წახულა კი არა, გაცუ-

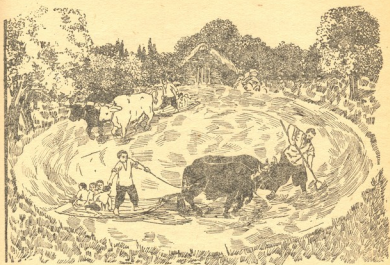
რებულა შენი სალათი.

— ალ ალი, სოლს ალი.

მეტი ვერაფერი ვერ ათქმევინეს ჰერტიკოს.
ამას შემდეგ, დაინახავდნენ თუ არა ჰერტი-
კოს ბავშვები, დასცინოდნენ:

— ჰერტიკო, ა ჰერტიკო, როგორ იყო შენი სალათი რო წავიდა?
ჰერტიკო კი იდგა გახუშებული და სვენებით თითს იწუნებდა.

კალთხე

1.

იწყო რიქრეჟი ზეცამა,
ჯერ მზე არ ამოსულიყო;
ხენი მოსუცი ზაქარა
კალოზე გამოსულიყო.

ხელში ეჭირა ორთითი,
ურმიდან ჰქრიდა მნასაო,—
კალოსა შლიდა საღეწად,
მას ევლებოდა თავსაო.

თავის შვილები შუელოდენ,
იქ ტრიალებდენ წუვილად,
პრომაში გამოზრდილები
წუთს არ კარგავდენ ტუვილად.

11.

კალო გაძაღეს... კეურები
 ზედ შეაუენეს სელათა;
 ვეუარი ხარი მორეკეს
 უღელში შესაბძელათა.

ცოტა ხნის შემდეგ კოხტაი
 მხედ უწევს ღვინიასაო;
 წაბლა არ რჩება ღომასა,
 მარდად ურბენენ გარსაო.

კეურსე უსსედან ბიჭები,
 მამა ასწორებს კალოსა;
 სიცხისგან ოფლი ჩამოსდით
 არჩილასა და ვანოსა.

მაგრამ არარად იმჩნევენ,—
 მათ ოფლი ბეურჯურ სდენია;
 ლუკმა-ჭურისთვის შრომობენ
 მთელი თავისი ღღენია.

მღვრიან ოროველასა,
 სიამით უცემთ გულია;
 კალო საქცევი განადგეს
 ზე-ჰირი გაბარდნულია.

შაქარამ ხელში აიღო
 ორთითი საქცეველათა;
 გაუარ-გამოუარა
 გადაუქცია სელათა.

სამჯერ ორთითით უქცია,
 ასლა ფიწალი სჭირია;
 შვადღისას უანა გაბსეუდა,
 კეურს უკან მისდევს ბდღვირია.

ბლომად გამოდის კაღოსა,
 ეველას უსარის გულიო...

V.

გაანიავეს ნალექი;
 წითლადა ბზინავს სეზუიო;
 არჩილას კასრი უჭირავს,
 ვანოს კი თხელი ცხავიო.

ჰურს აცხავებენ ღიმილით,
 მარდად აქნევენ სელსაო;
 ბერი ზაქარა არნადით
 მიესვეტება ბესესაო.

VI.

სეზუი მხად არის... ზაქარა
 მორჩა ბზის დასვეტასაო,
 ხელი მოჰკიდა ტომრებსა,
 შვილებს დაადგა თავსაო.

ორი ჰირს უწევს ტომრებსა,
 ერთი ჰურსა რწევას კასრითა;

ექვსი ტომარა გაავსეს,
ზირები მოჰკრეს ბაწრითა.

VII.

აკერ მოადგა ურემი,—
აბიან კოსტა მოსვრები;
არ შეუშინდენ დაღაღვას,
მარდად დაუდეს ტომრები.

შინისკენ გამოემკვსაურენ,
მღერთან ოროველასა;
კიდევ გაღეწენ ორ კალოს,
გაუძღვებიან უველასა.

დ. ელიოზიშვილი.

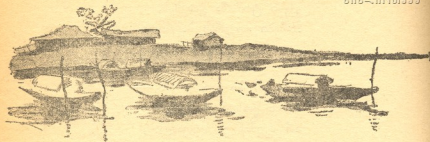
ზ თ კ ი.

ნაძვის მირში დაუიბადე,
სადედოფლოდ თაჟმორთული:
მრგვალი, სწორი და ლამაზი,
კოსტა ფესზე ამართული.

კოლო, ბუსი, ჭიანჭველა
შიშით ლამის გაიგუდა,
ოდეს თავზე წამოვადექ
კეკლუცი და წითელქუდა.

ს. ურუშაძე.

ჩინელი ბიჭიკო სუ-მი.

განდა თუ არა ქვეყანაზე ზატარა ბიჭიკო სუ-მი, მაშინვე შეიტყო, რა არის მწუსარება და სიღარიბე. მისი დედა აბრეშუმის საქსოვ ქარხანაში მუშაობდა, ძალიან ცოტა ხელფასს იღებდა და ოჯახში უველანი ნახევრად მშვირები იუვნენ. ზაწია სუ-მი დედას დაჭეზდა ქარხანაში, დააწვეუნდა იქ აბრეშუმის ზარკის გროვასე და თვითონ მუშაობას შეუდგებოდა.

დაემინებოდა ზაწია სუ-მის. ეძინა, ეძინა, მოჰიდებოდა და დაიწვეებდა ტირილს, მაგრამ მისი ტირილი არავის ესმოდა.

იტირებდა, იტირებდა და ისევ ჩაემინებოდა მშვირს.

გაიზარდა სუ-მი. ოთხი წლისა იყო, როდესაც ზირველად დააქენეს სამუშაოზე: იჯდა აბრეშუმის ზარკის გროვასე და არჩევდა, კარგს ერთს მხარესე ჰურიდა, უვარგისს კი მეორე მხარესე.

მერმე სხვა საქმესე გადაიუვნეს, უფრო მძიმესე; ის ტიროდა სოღმე და მეთვალურეც ხშირად სცემდა მას.

მაგრამ კიდევ უფრო მძიმე დრო დადგა ბიჭიკოსთვის, როდესაც მას მძა გაუჩნდა: დედას ახლა ზატარა დაჭეზდა თან და სუ-მის კიდევ უნდა ემუშავა და მძისთვისაც უნდა ეკდოურე.

დადიოდა სუ-ში ჭუჭყიანი, დაკონკილი და მძიერი.

მამა უსაქმოდ იყო, დედა შიმშილისა და მძიმე შრომისაგან დასნეულდა და ლოგინად ჩაუარდა, მაგრამ დიდხანს არ წოლილა: მოკვდა.

დედის სიკვდილის შემდეგ კიდევ უფრო გაუჭირდათ ცხოვრება.

მამა ქარხნის გამკე ჯეკსონთან წავიდა და სთხოვა:

— ცხოვრება გაძირდა, სამუშაო არ მაქვს...

— მერე მე რა? — უთხრა ჯეკსონმა.

— მე და ჩემ ზაწია შვილებს ჭამა გვინდა...

ჯეკსონმა გაიცინა და უთხრა:

— დიდი უბედურება არ მოხდება, შიმშილით თუ დაიხოცეთ!

ჩინელმა კი უთხრა:

— ჩემთვის სულერთია, მაგრამ ბავში მებრალება. როგორ უნდა ვარჩინო? იქნება დაიქირაოთ ჩემი სუ-ში რამოდენიმე წლით და ფული წინდაწინ მომცეთ!

ჯეკსონს გაეცინა.

— ესე იგი, შენ გინდა გაჭედიო ბიჭი? კარგი, ეს შეიძლება.

ასე იუიდა ჯეკსონმა ბავში ქარხანაში.

სუ-ში იკვე სუთი წლისა იყო. მას 15 საათი უნდა ემუშავა დღეში, მანქანისთვის უნდა ეკდო უური და ზეთი ჩაესხა შიგ.

სუ-ში ისე იღლებოდა, რომ სძირად ჩაეძინებოდა სოლმე მანქანასთან, იატაკზე.

უოველთვის დაღლილი და უხალისო სახე ჰქონდა.

შიმშილი და ჯაფა სწყევტდა მას წელს.

ბავშვებს ქარხანაში ძალიან ცოტა საჭმელს აძლევდნენ.

სუ-მის დიდიდან საღამომდის სულ ძილი ენატრებოდა.

მიღისთვის ის ვეელაფერს მისცემდა ქვეყანაზე.

ერთსელ, მუშაობის დროს, ჩუმად გაიზარა სუ-მი ქარსნის ეზოში სუფთა ჰაერის ჩასახულებად.

ესო ჭუჭყიანი იყო, მერაღი, მაგრამ დასუთული ქარსნის შემდეგ მას საუცხოოდ ეჩვენა.

მესერთან მსუქანი დიდი ღორი იწვა. სუ-მის შემურდა: მამღარი, კმაყოფილი ღორი იწვა მსესე, თბილად ეძინა და არაფერ არ აწუხებდა.

თავი ველარ შეიკავა ჰატარა ბიჭიკომ, მიწვა ღორთან, თავი მის მსუქან მუცელს დაადება და დაეძინა.

მას ქუჩის ჰატარა ბავშვიც შეუერთდენ და იმათაც დაიძინეს.

ქარსნის დარაჯ-

მა, იახანელმა, იხოვნა ჰატარა სუ-მი ეზოში, ჩაჰკიდა ხელი საეელოში და კანტორაში წაათრია.

მეირად დაუჯდა ჰატარა სუ-მის სიამოვნება: დიდხანს ეწვოდა ორივე უური, ჯეკსონმა ცემით კინაღამ მოჰკლა.

ამის შემდეგ მთელ დღეს გულმოდგინედ მუშაობდა, მაგრამ სასჯელად სამი საათით მეტი ამუშავეს და სწორედ ამ სამმა საათმა დაღუპა კიდევაც.

ჩამოეძინა, ჩამოგორდა და მანქანასთან ჩაეძინა მკვდარივით.

უცებ რაღაცა ძალამ ასწია ჰაერში, დაჰკრა ერთჯერ, ორჯერ; თითქოს რაღაცამ დასწვა...

საშინელი უვირილი ასტედა ირგვლივ, მაგრამ სუ-მის
არაფერი ესმოდა, ვერაფერს ვერა გრძნობდა.

როდესაც დილით ჯეკსონს მოახსენეს, ჰატარა სუ-მი ღა-
მით მანქანის ჩარხმა ჩაითრიაო, — მან წარბები შეიკრა და
იკითხა:

— როგორ მოხდა ეს?

— სწორედ მანქანის ჩარხთან დაეძინა.

— ასე ეგადრება! ცოცხალია ჯერ კიდევ?..

— არა, ორი საათის შემდეგ მოკვდა.

ჯეკსონმა მხრები ასწია.

— არაფერია. ერთი ლეკვი დაგვაკლდა, მაგრამ ჩვენ
სარბლი მაინც არ გვინახავს: იაფად გვეზღა ნაუიდი და მან
კი საკმაოდ იმუშავა, — ციფი ხმით სთქვა ჯეკსონმა.

„ნახში- ნახშირი“

ატარა გიგლას ტფი-
ლისი ჯერ არ ენახა,
თუც ათი წელი უს-

რულდებოდა და ტფილისიც მათი სოფლიდან სულ ახლოს იყო.

გიგლას მამას ხან შეშა დაჰქონდა ტფილისში ურმით გასა-
ვიდად, ხან ნახშირი.

ისე დღე არ გათენდება, მამა ურმით ტფილისის გზას
არ გაუდგეს, მაგრამ გიგლას ჯერ არ უთქვამს მისთვის ქალაქ-
ში წაუყანა, რადგანაც ეშინია: გაუგონია, ბავში იქ ადვილად
დაიკარგებაო.

შორიდან კი უუგარს ტფილისი გიგლას.

— ას, ნეტავი იქა მქნა, და.... მაგრამ რომ მართლა დავი-
კარგო, მერმე? არა, კიდევ მოვიცდი, გავიზდები და ე ქალაქი
ხო არსად გამექცევა...

გიგლას ტფილისის ნახვის სურვილი თანდათან უძლიერ-
დება, ვეღარ ითმენს.. და... ერთს მშვენიერს დღეს გადას-
წევიტა, მამას შესვეწნოდა.

გიგლა დარწმუნებული იყო, რომ მამა უარს არ ეტეოდა
ქალაქში წაუყანაზე: მამა არ იყო, რომ ამ სამთარს და მარ-
შან შემოდგომაზე ტყეში ატარა შეშაზე? გასაფხულიც ხომ
სანახშირეზე გაატარა?! მართალია, ბევრს ვერაფერს შეელო-
და მამას, ბევრჯერ უთქვამს მამას: ეჭვ, შვილო, როდის წამო-
მეწრდები, რომ გვერდში ამომიდგეო, მაგრამ ცოტას მაინც
ხომ ესმარებოდა! ბარკს ჰყარაულობდა, სანახშირესაც, რომ
ცეცხლი ოდნავაც არ განელეხულიყო. მამა შეშას რომ სჭრი-
და, გიგლა ტოტებს არ აგროვებდა?

აი, ეველა ამის იმედი ჰქონდა გიგლას, როცა საღამოთი მამას ლოგინში მიუჯდა და ფრთხილად შეაპარა საუბარში სიტყვა. მამა დაჰხირდა, წაგიჟებო...

ესიამოვნა მამას, ესიამოვნა, რომ გიგლა მართლა გვერდში ამოდგომას აპირებს და აღუთქვა დილაზევე წაუვანა ქალაქში.

სისარულით აცმუკუნდა გიგლა; მთელ ღამეს რა მოასვენებდა? შუაღამე გადავიდა და მლივს ჩაეძინა.

*
* *

— ადუ, შვილო, ადუ, თუ ქალაქში გინდა წამოსვლა. — დასძახა უთენია მამამ. გიგლა ფეთიანივით წამოვარდა, ერთი კი გაიწმორა, თვალები მოიფშენიდა და საჩქაროდ იწეო ჩაცმა. ორი წამის შემდეგ მხად იყო გიგლა და ჰირისახელა ჰქონდა შესაწმენდი.

— აბა, შვილო, ურემი შევაბათ. დედაკაცო, — მიუბრუნდა გიგლას მამა ცოლს, — ჩვენებიანთა გადაარბენე გოგო, ერთი ტაბიკი მათხოვონ, თორე გუშინ გამიტედა და... ე თხები კი გოგომ გარეკოს ამ ახლომხსლო.

ზატარა ხანს უკან გიგლა ურმის კოფოზე იჯდა. გრძელი, მოქნილი სახრე დაეჭირა ხელში და წამდაუწუმ უძანანმღდეობდა ხარებს.

უტოკავს გული გიგლას სისარულით, ათასნაირი ფიქრი ერევა თავში. ქალაქს ნახავს, ქალაქს, ამდენი სნის ნანატრ-ნაფიქრს!

სუმრობა სომ არ არი! გზაში მამამ ცოტა რამ შეასწავლა ქალაქისა: აქეთ-იქით არ იურო, თორემ დაეჯახები რამეს, — ან ტრამვანს, ან ეტლებს და დაძაღვები; გაფაციცებით უნდა ვიოთ გარდი-გარდმო ქუჩებზე, რომ არაფერს დაეჯახოთ ურემი, თორე მილიციონის სუსს ვერ გადაურჩებით; რო-

გორც წედან გითხარ, შვილო, მე რო დავიყვირო „ნახშირ-ნახშირ“, შენც ამეყო, და სხვა ბევრი რამ უთხრა მამამ.

ჩავიდენ ქალაქშიც. ქალაქის ჰირას ცოტა შეისვენეს და გაუდგენ ქალაქის ქუჩებს.

მირასრასებს ურემი ქუჩებზე. გიგლა თვალდაჭვეტილი აქეთ-იქით იუჯრება, ცალი ხელი ურმის ჭაღზე აქვს წაუღებული, მამა კი ურემს მიუძღვის წინ.

— ნახშირ-ნახშირი—წამოიყვირებს წამდაუწუმ გიგლას მამა.

— ნახში-ნახშირი, — აჭეუება გიგლაც.

გაიარეს ერთი ქუჩა და ქუჩის ბოლოს ერთი ვიღაც შეეჯახრა მამას; ვერ მორიდდენ. — არ უნდა ეიდება, თორემ ასე მალე თავს არ გაანებებნო, იფიქრა გიგლამ.

მეორე ქუჩაზე ურემი დააყენეს, თვითონ მამა-შვილნი კი ერთს ესომი შევიდენ და ერთად დასმასეს „ნახში-ნახშირი“.

რამოდენიმე ტომარა გასაღდა. აკერ ერთი ვიღაც შავი კაცი მოვიდა; სუთი ტომარა უნდა. მამამ სუთი მანეთი დაუფასა, ის სამს აძლევს, ვაჭრობენ, უკლებ-უმატებენ ერთმანეთს.

გიგლას კი ჯაფრი მოსდის: „რათ ვვაჭრობა მამას ის ვიღაც კაცი, აილოს და მისცეს სუთი მანეთი. განა არა ღირს!

— ჩემმა მსემ, ჯერ მარტო ტუის ბილეთი ექვსი მანეთი მივეცით — არწმუნებს მამა.

— ჰო, ტუის ბილეთის ფული მართლა ექვსი მანეთი მივეცით, — ფიქრობს გიგლა; უბილეთოდ სომ არ იქნება, შარ-შანაც წაღდი და ცული წაგვართვა შეველემა. ასლა სანახშირის ჩადგმა! ფინისის დაშვადება, დაწვა... ეე, სუთი მანათი კი არა, მეტიცა ღირს, — გადასწევიტა გიგლამ.

— ე, რა მანა ჯანჯლობს, ე ვიღაცა არის, ზღბად ფული ცოტა ექნება, თორე... — ფიქრობს გიგლა და ცოტა არ იყო, შეკრთა, მამამ რომ ტომრების ჩამოღება დაუძახა.

გიგლა ასტა გიგლა ურემსე, თაჲსე მოქცა ციუვიით.
ჯერ ერთი ტომარა ჩამოუცურა მამას, მერე დანარჩენები.

უსარია გიგლას, ეურს რომ უგდებს მამის ჯიბეში ვერც-
ხლის ფულების ჩსრიადს. უედიის თუ არა მამა დანაპირებ
ფანქარს? წრეულს სომ სკოლაში უნდა იაროს გიგლამ? ის
რატა ნაკლებია სხვა ბიჭებსე?

დაფის ბრახუნმა გამოაფხიწლა გიგლა; მიიხედა: კოხტად
ჩამწკრივებული გოგო-ბიჭები მოდიან, ეელსე ეველას წითელი
ხელსასოცი აქვს შემოსხეული, ხელები ტიტველა და მოკლე
შარვლები.

ეუცხოვა გიგლას და მამას მიუბრუნდა საკითხავად, რომე-
ლიც ამ დროს ხურდას უთვლიდა ვიღაცა დედაკაცს.

— მოიცა, შვილო, რა დროს ეგენია, რა ვიცი, ესენი
სულ ასე დადიან.—შენ ე ნახშირს უგდე უური.

ერთ ესოსთან რომ დააუენეს ურემი, ესოდან ზატარა ბი-
ჭი გამოვიდა, გიგლას ოდენა, და ურემთან გაჩერდა. ისიც ისე
იყო ჩაცმული, როგორც წელან მწკრივის ბიჭები.

გამოელაპარაკა გიგლას, ჭკითხა ვინაობა. გიგლამ გადუგ-
დო ორი-სამი სიტყვა და მასაც ჭკითხა. მამა რაკი ამ დროს
მუშტართან იყო გართული, გიგლას ეცალა და წითელი ხელ-
სასოცის ამბავი ჭკითხა.

— ჩვენ ზიონერები ვართ, რაზმში ვართ ჩაწერილი...
აუხსნა ბიჭუნამ.

— სხვას აღარავის იღებენ?—ჭკითხა გიგლამ.

— რატომ, რატომ. თუ გინდა, შენც ჩაეწერე, წამო, წაგი-
ეგანო.

ცოტა დარჩა, გიგლა არ გადხტა და გაჭევა, მაგრამ მა-
მის „ნახშიიმ“ გამოაფხიწლა.

— არა, ჯერ არა, მეძრე, მეძრე.—დაჭირდა გიგლა.
ვანო ურემს მიუახლოვდა, ტომარას თითი წაჭკრა.

— რა კარგი ნახშირია, არა, გიგლა?

— ჰო, კარგია მამ! აგე აიქ, მთაში, დაწვით,—და გიგლამ სელი მთისაკენ მიიშვირა.

— დაწვით? როგორ თუ დაწვით?—ჩაეკითხა ვანო.

— ჰო და რა იყო, დაწვით, მა რა!

— რას ამბობ, გიგლა, თუ დაწვით, აქ როგორღა ჩამო-
იტანეთ?

— აი, მაიცა, ა ის მუშტარე გაისტუმროს მამანქმამ...
გიაშობ.

ურემს ბლომად დაესია შეიდეული: ნახეს, გიგლას მამის
ტომრები ნაშუსიანად იყო გატენილი, და ფსიც იაფი.

გიგლამ და ვანომ საუბარი გააბეს.

— გაზაფხულზე დაწვით ე ნახშირი მთაში. მთელი ერთი
კვირა დაუდიოდით მე და მამანქმი. დიდიდან-სადამომდე მუშა-
ობდა მამა, ხეებსა სჭრიდა, მერე სსეპავდა და ფიხს ცალკე
აგროვებდა. მეცა ვშველოდი.

მერე, იქვე სევის ჰირად ამოთხრილი გვაქვს სანახშირე.

— მიწაში ამსადებთ ნახშირს?

— ჰო, მამა! სევის მსრიდან გამოთხრილია მიწა და
შედეგ ორმოა, დაბლა განიერი და მაღლა კი ვიწროვდება.
მე რამდენჯერ გადაუმსტარვარ, მამ! ამ ორმოს კარგა გაუტე-
ნით ფიხითა და ცეცხლს მოუგვიდებთ; როცა სულ ნალექ-
რდება იქცევა, მაშინ ქვევითა კარს დაუხსურავთ, მიწას მი-
ვაურით სევითაც. მაშინ ი ნალექრდალი არ ჩაიფერულებს
და ნახშირად დარჩება. მერე, როცა გაცეცხდება, ტომრებში ჩა-
ურით და აი, აჰა, ე ურემსე არ აწევია!

— არ იდლებით სოლში, გიგლა?

— როგორ არა! ვიდლებით, მაღიანაც, მაგრამ რა ქნათ,
რისით უნახესა გიგლამ და თან წელში გასწორდა.

— შეილო, გიგლა, აბა ე ტომრები გადმოაღაგე!

გიგლა ისევ ურემს მოექცა თავზე და ტომრებ... ჩამოაწო-
და მამას, მერმე ისევ ვანოს ამოუდგა გვერდში.

— ვანო, შენი ჭირიძე, იქნება შეც ჩაშწერო თქვენთანა,
შენი ჭირიძე. კომპებს ჩამოგიტან სოფლიდან, თუ გინდა
სსმარტლსაცა.

— ჩაგწერთ გიგლა და თქვენს სოფელში შენ თვითონ
შეადგინე რაში. ისეთი კარგია რაში, გიგლა, ისეთი, ისეთი,
რომ ძალიან კარგი! მეტადრე საფუხელში; ბანაკში გავდივართ
და ოჲ, რა მშვენივრად ვატარებთ დროს! იცი, გიგლა, ჩვენ
დროშა გვაქვს, წითელი ფერისა.

— ეი, რა კარგი იქნება! აბა, ვანო, შენ იცი; ჩვენი
სოფელი აი, აქვე არი, სო იცი, დიღობი ჰქვინ.

— ვიცი, გიგლა, ვიცი. მსოფლი, თქვენ როდის ჩამო-
სვალთ კიდევ?

— მაშაყში უოკელდღე დადის და მე კი არ ვიცი. ისევ
თქვენ ამოდით, ვანო. იცი, რა კარგია ჩვენი სოფელი? ბიჭებს
მოუყვარი თავს, ბევრს ვითამაშებთ, ბევრს, ოღონდ ამოდი შენი
ამხანაგებით.

ასე დასკვნეს ახალმა მეგობრებმა: ვანო ამხანაგებით ამ
რამოდენიმე დღეში წავა გიგლასთან, გიგლამ კი ამ სნის გან-
მავლობაში სოფლის ბიჭებს უნდა მოუყაროს თავი, შეიპიროს
პიონერობაზე.

ეს გადასწვრიტეს და გადაჭკოცნეს ერთმანეთი.

— აბა, შვილო, წაუდგეთ... უთხრა მამამ.

— ჭაბოლო... ეოჩაღად ხაწკრიალა გიგლამ და შოლ-
ტიც გაუტელაშუნა ხარებს, კინაღამ წონასწორობა დაკარგა
და გაიშლართა, მაგრამ შოლტი ძირს დაუშვა, თავი შეიმაკ-
რა და ეს მარცხი „ნახში-უგლევე..“-ში გამოაპარა.

კარგა ხანსა სდია ვანომ მათს ურემს, თან ნაწვეუტ-ნა-
წვეუტ საუბრის აღდგენას ცდილობდენ, მაგრამ გიგლას აღარა

სცალოდა და დადონებული ვანო ვერის სიღთან გამოემშვი-
დობა.

— ვინ არი, შვილო, ე ბიჭი?— ჰკითხა მამამ გიგლას.

— ზიონერია, მამაჲ, კაი ბიჭია.

— ჰო, შვილო, კაი საღსია ქალაქში, დაილოცა ქალა-
ქის ბარაქა! სთქუა მამამ.

სადამოჲე გიგლა აღტაცებით უამბობდა თავის ამხანაგებს
ქალაქის შესახებ.

დავ. კარბელაშვილი.

ფისო სახლი.

— ფისო, გვითხარ: რატომ არ გაქვს
შენ სახლ-კარი, შენი ბინა?
ხან ბანსე ხარ, ხან-დობესე...

გუშინ სეზეც კი გეძინა.

აი: ქათმებს, ბატებს, ღორსაც, —

სუეველას აქვს თვისი სახლი!

იქ, შესედე, თვის ოთახში

დასკუპულა ურძაძაღლი!

არა, ფისო, ეს არ ვარკა!

უნდა გქონდეს შენაც ბინა!

იქნებ რესომ სუეველთვის

თავისთან არ დაგაწყინა?!

ხანდახან რომ იცუდლუტებ,

დაგიკეტენ სახლის კარებს,

დღე-და-ღამე რომ იგნაულო,

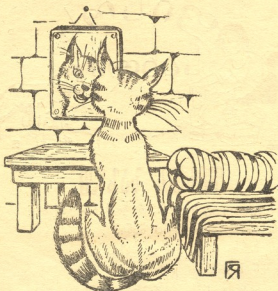
ახლოს არვინ მიგიკარებს.

შენ აქ დაჯექ და გვიურე:

აკურის სახლს აგიძენებთ,

შიგ ლოგინსაც გაგიძარტავთ

და, როცა გსურს, მოიხევენ!

დატრიალდენ ვახტანგ, რესო,
 სელად სასლი აუძენეს,
 ჭერამის ქვეშ ფისოს ბინა
 მოურთეს და დაუმშვენეს.

მიგლოგინიც გაუმართეს,
 თან დაუდგეს წინ მაგიდა.
 ფისოს კოხტობა უუვარს:
 რესომ სარკე დაუკიდა.

მოაბრძანეს ფისუნია,
 დინჯად სასლში შეიუვანეს,
 ფისო, ციცო და კრუტუნა —
 შესობლები — მოუუვანეს.

დაჯდა ფისო თვის ლოგინზე,
 უღვაძებში ჩაიძინა,
 და სტუმრები რო წაჟიდენ,
 წამოწვა და დაიძინა.

სხვის თვალი.

გურდელი გარბოდა თავ-პირის მტერებით. როგორ არ უნდა გაქცეულიყო, როდესაც ფეხდაფეხ მოსდევდა რუსი მკელი და ეს-ეს არის დაეწეოდა და კბილებს ჩაავლებდა.

საუბედუროდ, გზაც თავდაღმართზე ჰქონდა, და გურდელს ხომ თავქვე სირბილი არ ესერსება: უკანა ფეხები ძალიან გრძელი აქვს.

გურდელი იქით-აქეთ აწეებოდა, ეძებდა სადმე თავშესაფარს, მაგრამ ირგვლივ არც ერთი ჯაგა, არც ბუჩქი არ ჩანდა, — ტრიბლი მინდორი გადაჭიმულიყო.

უსებ მოძორებით ცხვრის ფარა დაინახა, რაც ძალი და ღონე ჰქონდა, იქითკენ მოუსვა, მიიწვინა ცხვრის ფარასთან, ტყეისავეთ შეიჭრა შიგ შუაგულში და მიწას გაეკრა.

დაფრთხენ ცხვრები, მაგრამ როდესაც მკლის მოახლოება შეიტყვეს, ერთად შეჯგუფდნენ; რქიანი ცხვრები ჩამწკრივდნენ მარაოსავით ერთმანეთის გვერდით, თავებით წინ — მტრის მოსაგერებლად.

მკელი მიჰარდა ცხვრებს, მაგრამ უკან დაიხია.

ხან იქიდან მოუარა, ხან აქედან, მაგრამ უველგან ცხვრების რქების კედელი დასვდა ამართული....

ამასობაში ძაღლებმაც გაიკეს მკლის მოსვლა, ასტყეს უფა და ცხვრებისკენ მიაშურეს საშუელად. ძაღლებს მწუქსიც აედევნა.

მკელმა დაინახა, რომ საქმე ცუდად არის, მოტრიალდა და, რაც ძალი და ღონე ჰქონდა, მოუსვა.

ცხვრები დამშვიდდნ და მინდორში გაიფანტნ, კურდღელი კი ეკდო მიწაზე და შიშისაგან ძლივს სუნთქავდა.

— აჰ, როგორ შეგვაშინე, უთხრა მას ერთმა ბებერმა ცხვარმა. — მაგრამ კარგია, რომ წინდაწინ შეგვატყობინე, თორემ

უბედურება და-
გვატყდებოდა
თავს. ახლა
საშიში სომ
აღარაფერია!

რას გაწოლილხარ აქ, ჩვენს ფარაში, უსაქმოდ? წადი, გაუდექი შენ გზას და, სანამ ძაღლები შორს არიან, თავს უშველე.

შეწუხდა კურდღელი. — მართლა რას ვწევარ აქ, ფარაში, სხვის ოჯახში — იფიქრა მან. წამოხტა და გაიქცა ჭვავის უანებიდან.

როდესაც ჭვავში შეირბინა, დავარდა მიწაზე და დაფიქრდა.

— ცხვრებს რა უჭირსთ, — ამბობდა ის, ისე აქვთ საქმე მოწუბილი, რომ სიფათის დროს შეერთდებიან, შეჯგუფდებიან და მათ ვერსაიდან ვერას დააკლებს მტერი. ჩვენ, კურდღლები, ცალცალკე ვართ და მართო ფეხების იმედი უნდა გვქონდეს! უნდა ვკანკალობდეთ შიშით მთელი სიცოცხლის განმავლობაში, ყოველი ფეხის გადადგმაზე!...

მზის ღავენილი.

(საბავშვო ზღაპარი — შიესა ოთხ მოქმედებად და ხუთ სურათად).

მოქმედი პირნი:

- ა დ ა მ ი ა ნ ე ბ ი: ტყის მცველი, ვანიკო, ნუცა, მზარე-
ული.
- ზღაპრული არსებანი: ტყის პაპა, ქაობის ალები.
- ცხოველები და ფრინველები: წეროები, მამალი, ბუ, ინდოური, ყვა-
ვი, დათვი, კატა, კურდღლები, ქრი-
ქინა, პეპლები, ბაყაყი და სხ.
- მ ც ე ნ ა რ ე ე ბ ი: ხეები, ყვავილები, კუნძი, სოკოები და
სხ.

მოქმედება პირველი.

სურათი პირველი.

ხშირ ტყეში პატარა მინდორი. აქა-იქ ფოთლები გაუფითლებულა. ტყეში
განცალკევებულად სდგას ხაფსიანი ფიჭვი. მინდორში აქა-იქ ჭიჭიბუკია. მარჯ-
ვნივ — ქარისაგან გადაშტერებული ბებერი ფიჭვის კუნძია. მის ახლოს სდგას
ბებერი დიდი სოკო. ერთ ვეფელზე დიდ, ხაფსიან ჭიჭიბუკს ქვეშაიდან იტყინება
ბაყაყი. ტყეში ღრმად ტოტყე ზის ბუ. ბუ რომ ვეფლის, თვალები მწვანედ
უელავს. საღამოა. სინათლე ქრება, თანდათან ბნელდება.

ბაყაყი. (ზემოთ იტყინება) უჰ, რა ცივა! ეტყობა, ჩქარა დაგვიზამთრ-
დება. ჰეი, თქვენ, ბატონო სოკო, თქვენ რას ფიქრობთ, ა?

სოკო. (შეერთება) ბრრ... ბრრრ...

ბაყაყი. ბრრ.. ბრრრ... თქვენგან სიტყვას ვერასოდეს ვერ ეღირსება.
ჩქარა მოგტყდება კისერი. ჰიები გაგიჩნდათ, ხომ?

ბებერი სოკო. (განკალებს) ბრრ... ჩემთვის სულერთია,

ბებერი კუნძი. (ანათებს) რა ამბავია, რა ფუსფუსია. ჰეი, ვინ ფუსფუსობს მანდ? მოსვენება აღარ არის ამათვან.

(კუნძთან ამოდის წვრილფეხებიანი სოკოების ჯგუფი).

ახალგ. სოკოები. (შდრანს).

ბებერო კუნძო, თქვენ ფეხთან ამოვძევრით ჩვენ,

ახალგაზრდა სოკოები, ახალგაზრდა — ჩვენ!

ბაჟაყი. (ტაშს უკრავს). ოჰ, რა მხიარული ხალხია! ყაბ-ყაბ, შემოს-ძახეთ, ბიჭებო!

ბებერი სოკო. (ცანცალებს) ბრრ. სიკვდილი მაინც დამაცადონ დამშვიდებით.

ბებერი კუნძი. მე მეძინება. ჩუმაღ იყავით!

ახალგ. სოკო. დავგიზაზრდა. შემოვვხედეთ, რამდენი ვართ.

ერთი... ორი... სამი... ოცი...

ჩვენ ვინ დავეთვლის!

ჩვენ ვინ დავეთვლის!

ბაჟაყი. მართლა, იმათ ვინ დასთვლის, ვინ დასთვლის. თქვენ კი, ბებერო კუნძო, ნუ ჯავრობთ: ბოლოს და ბოლოს ისინი ხომ თქვენი შვილიშვილები არიან.

ბებერი კუნძი. რის შვილიშვილები! ხმა გაკმინდე. დაიცა ერთი, წეროები მოვიდენ, გაჩვენებენ სერის...

ბაჟაყი. ყაბ-ყაბ. თქვენ, ბიძია, უთუოდ გეძინათ და ვერ გაიგეთ. წეროები გაფრინდენ კიდევ.

ბებერი კუნძი. არა, ყველა არ გაფრენილა!

ბაჟაყი. არა, ყველანი გაფრინდენ.

ბებერი კუნძი. ხმა გაკმინდე! მე გეუბნები, ყველანი არ გაფრენილან მეთქი (უფრო ანათებს).

ბაჟაყი. მე კი გეუბნები, ყველანი გაფრინდენ მეთქი. რა მოგ-დისთ, სიბოროტით რომ ანათებთ.

ბებერი კუნძი. უზრდელი. იმიტომ ვანათებ, რომ ღირსეული კუნძი ვარ.

ბაჟაყი. ყი-ყი-ხა-ხა... ღირსეული კუნძი, უბრალო დაკოჭრილი ჯირკი ბრძანდებით, ყი-ყი.

ბებერი კუნძი. რაო.. მე დაფოტ...

(ისმის ღაწუნი ტყეში).

ბაჟაყი. ძმებო, ფრთხილად. ტყის მცველი მოდის (იმალება ბუ-კივის და აკიატებს თვალებს)

ბებერი კუნძი. ტყის მცველი კი არ არის, ჩვენი პაპა, ტყის პაპა. მოვა ახლა და მე დამაჯდება, აი.

ბაყაყი. (გამოიბეჭინება) სრულიადაც ტყის პაპა არ არის, ტყის მცველია.

ბებერი კუნძი. არა, ტყის პაპაა.

ბაყაყი. მე გეტყვები...

ბებერი კუნძი. (მუქარით) მე კი გეტყვები...

(სმირი ტყიდან გამოდის მოხუცი, ხაყსათ შემოსილი ტყის პაპა. სკლში მძიმე კომპაღი უჭირავს. სიჩუმე ჩამოვარდა).

ტყის პაპა. რა ხმაურობაა. (სიჩუმე ჩამოვარდება. დაფიქრდება. კომპაღზე დაუერდნობა). რა სიწყინარეა ჩემ ტყეებში. ზაფხული წავიდა შორს, ყვავილები დაჰქნა და ბალახი გახმა... (იბეჭინება ცაში). წეროებიც მზეს გაჰყვნენ... (მოისმის შორეული სუსტი ძახალი—უფრღო-უფრღი). ეს უკანასკნელი ჰაობის ნაპირების მცხოვრებია... (კუნძს) რაო, ბებერო, ზამთარია... არა უშავს... ისევ მოვა გაზაფხული (უკაკუნებს კომპაღს კუნძს).

ბებერი კუნძი. (გახანტებს) ოჰ, ოჰ, ოჰ, დავიღალე.

ტყის პაპა. მეც დავიღალე, მაგრამ მაინც მინდა ერთხელ კიდევ ვნახო გაზაფხული...

ბებერი სოკო. (კანკალით) ბრ... მეც დავიღალე.

ტყის პაპა. (სოკოს) ცოტა დაიცაფე, ძმავ: ჩქარა ჩაფხავდები. ნუ გეშინია, როცა დათბება, ისევ ახალგაზრდა ამოხვალ.

ბაყაყი. (გამოიხედავს) ერთი მიბრძანეთ, გენაცვალეთ, ტყის პაპა, წეროები გაფრინდენ?

ტყის პაპა. აი, შე ყაჩაღო. ნუ გეშინია, გადარჩები. ყველას გისურვებთ კიდევ დასწრებოდეთ გაზაფხულს. ყველანი ჩემთვის ძვირფასი ხართ: ბებერი ფიჭვიც, ტყის პეპელიც, მუშლიც, კოლოც, ბაყაყიც. ყველანი მიყვარხართ მე, ტყის ბებერ პაპას (დაფიქრებული). დღეს მთელი ტყე შემოვიარე. ყველაფერი რიგზეა. ფურცელი სცივია ხეებს, ნაძვები დამუქდნენ, გველებმა ჩეჩქში ჩაიბუდეს, ნისლი ედგება ქვეყანას ცივ საბურველად... მზე თბილ ქვეყნებში მიდის.

ბაყაყი. კარგია იქ, პაპა, თბილ ქვეყანაში?

ტყის პაპა. გამიგონია, წეროები მღეროდნენ. იქ ზოგა მუდამ ლურჯია და თოვლი სრულიად არ იცისო... იმ ქვეყნების ნახვა ვისაც უნდა, ფრთები უნდა ჰქონდეს, ძმავ, ფრთები.

ბაყაყი. ყი-ყი... ყა-ყა... მე კი ფრთები არა მაქვს.

(ბუ კივის. მინდორში შემოფრინდება ჭრელი ფრთების კანკალით დაგვიანებული პეპელა).

პეპელა. ვაი, ვაი, რა ცივა. სად წავიდე ახლა. ვაი, ვაი...

ტყის პაპა. შენ, საბრალოვ, საიდან მოფრინდი?

პებელა. ტყეში გზა დაშვარვა, ჩვენო კეთილო პაპავ, ჩვენო კეთილო ტყის პაპავ. ზამთარი მოდის, არ ვიცა სად დავემალო. (კანკალებს ფრთებით).

ტყის პაპა. იპ, საყვარელო ბავშო! გაფრინდი იქით, მეორე მანდორში, იქ იპოვი ბინას. ხის ცარიელ ფულტროში ხის ნახეთქია ხავსიანი; უწინ იქ ჩემი ბებერი შაშვი ცხოვრობდა. შეგიძლია იქ დაიძინო გაზაფხულამდე.

პებელა. (მიფრინავს). მადლობელი ვარ, პაპა.

(ხშირი ტყიდან ღაწა-ღუწით გამოდის დათვა და ღრიალებს ცისკენ).

დათვი. მეძინება, მეძინება. მოგნახავ ბუნავს და დავიძინებ.

ტყის პაპა. (მიდის და ეაღერსება დათვს). წადი, მეგობარო, დროა. ლამეები გადიდდა, ფერღობზე, ხრამის ვაღმა, სადაც ბებერი ნაძვები გადმოხრილა კლდიდან, დღეს შენთვის ერთი ფიჭვი წავაქციე. იქ დაიძინე დამშვიდებით გაზაფხულამდე.

დათვი. (თავს აქნევს და ღრიალებს) უუჰ... გმადლობ, ვიცო ის ფიჭვი... მოვიწყობ ბუნავს და მაკრა დავიძინებ (მიდის ტყეში).

(ასმის წეროების ხშირი და თანდათან ხმამაღალი ძახილი: „ეურდი-ეურდი“).

ტყის პაპა. უკანასკნელი მგზავრები... გაუღგენ გზას. ოჰ... როგორ დამავიწყდა ფულტარი. წავიდე ერთი ვნახო, — დაბინავდენ თუ არა ფულტროებში. (მიდის).

ბაყაყი. (შეშინებული) ვაღაც მოდის... ერთი მითხარი, მოხუცო კუნძო, ვინ მოდის მანდ?

ბებერი კუნძი. (განათებს). მე მიძინავს, ნუ მაწუხებ.

ბაყაყი. სძინავს. ანათებს ქვეყანას და — სძინავს. სოკო, შენ, ყრუ, ვინ მოდის?

(დაგვიანებული ციცინათელა ფარანს აანთებს).

ც-ცინათელა. რა მინდა მე აქ?

ბაყაყი. ამის შესახებ შენ უნდა გკითხო. გააქრე ერთი შენი სულელური ფარანი. გეძინა, უთუოდ.

ციცინათელა. გამაქრეთ ვინმემ. მე თვითონ არ შემიძლია.

ბაყაყი. ვაი, ვაი, ვიღაც მოდის. (იმალება) (შემოდის ახალგაზრდა წერო და აქა-იქ ნისკარტს ურტყამს).

ახალგ. წერო. ერთი პაწია ბაყაყაც კი არსად არის. ოჰ, როგორ აკივდა.

ბაყაყი. (ჭირკის ქვეშ) დიახ, ძმავ, საქვე ცუდად არის. ზამთარი მოდის. ბებერო კუნძო, მშვიდობით, სოკოებო, მშვიდობით. ძილი ნებისა!

ახალგ. წერო. ზამთარი მოდის? რა ზამთარია? ვინ ლაპარაკობს?
(სიჩუმეა. ქარი ხმურობს. შეშედის დიდი წერო).

წერო. წადი, დედაშენი გეძახის. სამგზავროდ ვემზადებიო.

ახალგ. წერო. სამეზაფროდ? რატომ?

წერო. მერე გაიგებ. მზეს უნდა გავყვეთ. მზეს დავეწიოთ.

წეროების ყვირილი. ყურულ-ყურულ!... მზეს დავეწიოთ.

წერო. თბილი ზღვის ნაპირებზე გავფრინდებით...

ახალგ. წერო. თბილი ზღვის? ეს რაღა ირის?

წერო. შენ აქ დაიბადე და არ იცი, რა არის ზღვა. ჩქარა თვითონ ნახავ.

ახალგ. წერო. (ფრთებს აფრთხუნებს) ზღვებზე გადაფორინდები.

ბებერი კუნძი. (განათებს) დამაცადეთ, დავიძინო.

ბებერი სოკო. (ბარბანტით) ბრბ... დამაცადეთ სიკვდილი...

წერო. იცი რა, წერიკო, საშინო მგზავრობა მოგველის. შენ იცი, რა სიუჩაღესაც და მოთინებესაც გამოიჩინ. მაშინ დაგიწევით მზის.

ახალგ. წერო. მე დარწმუნებული ვარ, დავეწევიტ. ჩვენ ხომ ბევ-
რი ვართ. ყურღო-ყურღო.

წეროვბ. ყვარილი. ყურლი-ყურლი!... დავეწიოთ მზეს, მზეს!

დიდი წესი. გვეძახიან, წავიდეთ.

ახალგ წერო. მშვიდობით, ჯაბო, საყვარელო ჯაბო... რამდენს
დავტოდი აქ, ფრენას რომ ვსწავლობდი.

წერო. ჩქარა, ამ წუთში გავფრინდებით.

მეორე პატარა წერო. (შემოხმის) წეროცო, წეროცო. ამ წუთში
მიფიქრინავეთ ზოგაზრ. ე.ი.აღ. გავფიქრინდეთ.

ახალგ. წერო. მე სულ შენთან ვიქნები, საყვარელო დიპო. იქ, ზღვას გაღმა, ერთად წაგიღოთ.

(ისმის ბუეს უსიამოვნო უფიქროლო, მატარა წერის გაყრიაღებს).

ახალგ. წერო. რა იყო?

პატარა წერს. მეშინია რაღაც... შენანება ჩვენი ბუდის დატოვება.
გვრჩება ჩვენი საყვარელი ქაობიც..

წეროების ძახილი, გავუღვით გზას. მზისაჲნ, მზისაჲნ...

ახალგ წერო. ჩვენ გვუბნებან.

პატ. წერეთ. მშვიდლობით, ქაობო (მიდანი).

(ისმის მრავალი წეროს ძახილი, კუნძი ახათებს).

ბებერი კუნი. ჰეი, თქვენ, შვილიშვილებო!

(სხვადასხვა მხრიდან ოუიდან მომართან ჰაობის აღუბი).

ჰოპოზის აღები. (შეშთ) რა ამბავია? რა ხმარობაა? ვინ გვეძახო.
რა? რა მოხდა?

ბებერი კუნძი. შე გეძახდით. ძილს მიფრთხოვნენ.

ჭაობის ალღები. ჩვენო საყვარელო პაპავ, ძილს გიფრთხოვნენ?

ბებერი კუნძი. დიახ, წეროები ზღვის გაღმა მიემგზავრებიან... მიშლიან ძილს...

ჭაობის ალღები. ზღვას გაღმა? ჩვენ არაფერი ვიცით...

(ქაერში ისმის ფრთების შრიალი. ალღები ცისაკენ იუყურებან).

ბებერი კუნძი. (გაჭკვრებული). საკიროც არაა იცოდეთ. ვინც ქაობში დაიბადა—ქაობშივე გაქრება.

ჭაობის ალღები. შეხედეთ. იხვები მიფრინავენ.

ძველი კუნძი. ჩქარა გარგეთ წეროები. მოსვენება აღარ არის... (ჭაობის ალღები შიშობან. წეროების უფრო დიდი სმაურობა ისმის).

წერ. ყვირილი. ქაობის ალღები აინთო. ჩქარა, მზისკენ გავწიოთ.

წერ. ხმები. ჰეი, სმენა იცოს. ერთი-ერთმანეთს მიჰყევით.

წერ. ყვირილი. დავეწიოთ მზეს, მზეს, მზეს.

ბუ. ხო, ხო, ხო, ხოო. მზეს მისდევენ. ხო, ხო, ხო, ხოო...

ტყის პაპა. (შეშოლის) აბა, რატომ არ მემშვიდობები ბერიკაცს.

წერო. მშვიდობით, ჩვენო კარგო პაპავ. ისევ მოვეფრინდებით გაზაფხულზე და მზეს მოვიყვანთ...

ტყის პაპა. გაფრინდით ყოჩაღად. მიყვარს ყოჩაღები. მეც გამოვიტყეოდი თქვენთან, მაგრამ რამდენი საზრუნავი მაქვს... ზამთარი მოდის... ბევრი სამუშაო მაქვს ტყეში: დალლილი ხეების წაქცევა, ნადირის ნაკვლევის გადაწმენდა ქარბუქით, ყვავილების გადაბურვა ზამთარში, რომ არ გაიყინონ... თქვენ კი გაფრინდით. სალაში გადაეცით მზეს.

წეროები. დავეწივით და გადაეცემთ.

ახალგ. წერო. მშვიდობით, პაპავ, ჩვენო კეთილო ტყის პაპავ. არასოდეს არ დამავიწყდება, როგორ მიმიყვანე ჩემ მშობლებთან, როდესაც ტყეში დავიბენი.

ტყის პაპა. გზა მშვიდობისა. გაფრინდით, ყოჩაღებო, მაგრამ... ფრთხილად იყავით, ღამის გასათევ ადგილებზე. უბედურება ყველას უღარაჯება.

(ტყეში შორს ისმის თოფის სროლა).

წერო. გესმისთ? (ისმის კიდევ თოფის სროლა).

ტყის პაპა. მიფრინადენ იხვები მზესთან მონადირეებს კი ჩაუვარდენ ხელში, აბა გზა მშვიდობისა.

წერო. აბა, ისმინეთ განკარგულება. ერთი... ორი... სამი...

(ისმის ფრთების სმაური და შრიალი, ყვარილი—ყურღა-ყურღი. ბნელდება. ცაში მოსჩანს წეროების მწკრივი. ტყის შავი აცილებს მათ თვალებით. სმაურობა წუნადდება),

ბებერი კუნძი. (ძლიან გაანათებს), დაწუნარდა ყველაფერი. ახლა კი დავიძინებ. (ქრება).

ტყის პაპა. დაეწვიო კი?! გზა მშვიდობისა (აეურება ირგვლივ). დაიღალენ ხეები. ჰეი, შემოდგომის ქარო, შეუდექი შენ საქმეს.

(ამოვარდება ქარი. ხმაურობენ და იზნიკებიან ხეები. სდევია ფურცლები).

ტყის პაპა. ჰეი, კურდღლებო. (უსტვენს. მოიბრუნს ორი კურდღელი). ყველას გაქვთ სოროები?

კურდღლები. (წრიბინით) ყველას, ყველას. ფურცლები რომ ჩამოგვეყარე, მადლობელი ვართ, პაპა! (გარბიან ტყეში).

ტყის პაპა. ბაყაყებო, ხელიკებო, ჯოჯოებო. ყველანი სოროებში ხართ?

წრიბინი და ყაყანი. ყველანი, ყველანი სოროებში ვართ.

ტყის პაპა. ჰეი, თქვენ, ზაფხულის თაგვებო, შეძვერით ფულუროებში. იძინეთ გაზაფხულამდის.

თაგვების წრიბინი. მადლობელი ვართ. ყველანი ფულუროებში ვართ.

ტყის პაპა. (ბუს) ანთე შენი ცეცხლი. გზას გამინათებ.

ბუ. (ანთებს თვალებს და აღარ აქრობს) მე შენთან ვიქნები ყრუ და ბნელი ტყის სადარაჯოზე. რასაც გავიგებ, ყველაფერს გეტყვი.

ტყის პაპა. მართალია, შენ ბევრი რამე იცი.

ბუ. ვინც ცოტას ლაპარაკობს, ის ბევრს ისმენს და ბევრი იცის.

ტყის პაპა. აბა, წეროებზე რა იცი? სად არიან ახლა?

ბუ. წეროები... (ეურს ჟგდება). მეორე ტყეს გასცილდენ... მესმის...

ტყის პაპა. რა გესმის?

ბუ. (ეურს ჟგდება) ტყის მცველი და პატარა ბიჭი განთიადზე ტყეში ფიჩხისათვის აპირებენ წასვლას. კიდევ მესმის...

ტყის პაპა. რა გესმის?

ბუ. სადაც მონადირე სცხოვრობს, იმ სახლში თოფს სწმენდენ. მე ვიცი, ვიცი...

ტყის პაპა. აა, რა იცი.

ბუ. ხო-ხო-ხო-ხო... ყველა... ვერ დაეწვია მზეს. ხო-ხო-ხო-ხო-ოო.

ტყის პაპა. ყველა ვერ დაეწვია, მართალია. შენ ყველაფერი იცი. აბა, გავუდგეთ, ტყეს შემოვფაროთ.

(მიდას ტყეში. ბუ ნელა გადმოდის და თითქოს ნელა მისცურავს, მიჰყვება ტყის ხმას დაბურულ ტყეში. ბებერი სოკო დაბარბაცდება და მძიმედ ეცემა ძირს. ბაყაი ჯიბიდან ქვეშიდან იტყობება. ცაცინათელა ჰქრება).

ბაყაყი. ყა, ყა, ყა, ყა, პატივცემულო კუნძო. ჰა, უკვე ჩაქრით. ციცინათელამაც დაიძინა... სოკოც წაიქცა... ოოჰ, წეროები! ნეტავი

სად დაიკარგენ? ყი-ყი-ყი-ყაა... ერთს უკანასკნელად შემოვსახებ! ყუა-ყუა. ყუა-აა... (იმალება).

(შუაღმუჟ. ჭაჭანება არ ისმის. ამოცურდებიან ჭაობის ადგები და სირბილს იწყებენ. თანდათან უფრო და უფრო სწრაფად და უხმოდ დარბიან და ეველაფერს ათვალიერებენ თავიანთი ფარსებით).

ჭაობის ადგები. სძინავთ... ყველას სძინავს... ჩირგვებსაც სძინავთ. ბებერ კუნძსაც დაუძინია... ყველას, ყველას ჩასძინებია... რა სიწყნარება. რა კარგია.

(მოსცურდებიან მინდვრის შუაგულს, ბებერ კუნძის კარშეში, კრთიან, თითქმის უხმოდ ცეკვავენ).

ჭაობის ადგები. სიწყნარება... სიწყნარება... სულ მარტონი ვართ... ჩვენი დღესასწაული დადგა... ვიხეტილოთ ტყეებში... მარტონი ვართ. მარტონი... მარტონი...

(ნელ-ნელა მასცურავენ ტყეში).

ს უ რ ა თ ი მე 2-ე.

მოძრავი მანარაზა. მინდვრება. ქალაქი. პატარა მდინარე. ისმის წეროების ძახალი. ტყე ახლოვდება. აღმოსავლეთი წითლად იფერება. ისმის სრაღა. წეროების არეული ძახალი. ნათელ ცაზე მოსჩანს წეროების მწკრივი. თანდათან წვდება მათი ძახალი. ტყის პატარა მინდორი. ღერწმიდან ფრთების ფართხუნით გამოდის ახლგაზრდა წერო, გზაში ეცემა და დგება. შემდეგ დაეცემა, გაძახავს კისერს ცისაკენ, იქით, საითკენაც წეროები მიფრინავდენ.

ახალგ. წერო. წამიყვანეთ. წამიყვანეთ. ჩემო პატარა დაიკო...

(ტყის უშუ გამოეხშურება. ჩირგვებიდან ორი კურდღელი გამოხტება. დგებიან უკანა ფეხებზე და ეურებს აწყაზუნებენ).

კურდღლები. მოჰკლეს!

(ტყეში ტყაცანი გაისმის. კურდღლები გარბიან. ხმაურობა).

ვანიკოს ხმა. ბაბავ... უ, უ... უ...

ტყის მცველის ხმა. ვანიკოოო! აუ-უ.

ტყის პაპა. წევხარ, საყვარელო. ვერ დაეწიე მზეს. ეპ, ძალიან მეგრალეები, მაგრამ... რას იზამ, აღამიანი უფრო მძლავრია. დიდი ხანია მემტერება მე აღამიანი. ტყეს აქცევს, საბრალო პაწია ნადირს ელეთავს... ტყის იღუმალეზას არღვევს თოფის გრიალით. მინდვრის ყვავილებს, ქიანტველებს ზეინებს, ხავერდის ხავსს—ყველაფერს, ყველაფერს სთელავს, ფერთხობს ოქროს ფუტკარს, მზეთუნახავს... მე რა შემოძლია. ჩემ ტყეებში ააგებენ ქალაქებს და მშვიდი მოლაღურის

გალობა სწყდება სამუდამოდ... ტყის წყაროსაც ქვით ამოჭრილან, წყნარ პატარა წყაროს... წმინდა ნაკადულს, სადაც მე ვისვენებ და ვუსმენ ტყეს. ოხ, ოხ, ადამიანო, რა დავიშავა ჩემმა პატარა საბრალო წერიკო. ჩემო წერაკო, შენ მზისავენ მიფრინავდი, ადამიანს კი ჯერ ძალია არ შესწევს შენსავით იფრინოს. ტყვიით გაგაჩერა. (დაისრება და უტყვარს). თვალები დაუხუტავს... არა, ჯერ არ მომკვდარა, გული უფეთქავს. ოხ, ადამიანო. რას გვერჩი, რისთვის გვდევნი? ქალაქში ხომ სული შეგეხუთებოდა... სად დაინახავდი ტყის პეპელას, ტყის იას... დაიცა... მე ვიცი ბალახების საიდუმლოება. ადამიანებს ჯერ ყველაფერი არ გაუგიათ. (იხედება აქეთ-იქით). აი, მტირალა-ბალახი... (გღუქს). თუ დამიქნა ხელში, სჩანს, ჩქარა მოკვდება... თუ არა და... (გახსრებული) არა, არ ქნება! იცოცხლებს, იცოცხლებს...

ვანიკოს ხმა. ბა-ბაა... პა-უ-უ-უ.

ტყის მც. ხმა. მოვლი...ვარ.

ტყის პაპა. მოდის ჩემი ძმა, ტყის მცველი. თუმცა ადამიანია, მაგრამ მაინც მიყვარს: ჩემი ტყეები ღყვარს. ნუ გეშინია, პატარავ, ის შენ არაფერს დავიშავებს. (შიდას).

მინდორზე გამოდის ვანიკო, შეშვებული ტყის მცველი. მას შეშის გულურა აქვს ზურგზე.

ტყის მცველი. ჩამოეჯდეთ აქ, ვანიკო...

ვანიკო. ეს რა არის ნაცრისფერი ჭკუნიძიან? (შიდას ახალგაზრდა წეროსთან). ფრინველია! ბაბა, ვეგება ფრინველი. (მიუახლოვდება).

ტყის მცველი. ფრინველი? შეხედე ერთი... წეროა!.. ხედავ, ჰე, რა ხალხია, წერო მოჰკლეს...

ვანიკო. შეხედე, ფეხი როგორ მოგრეხილი აქვს.

ტყის მცველი. (ნასკარტზე ხელს შეახებს). სისინებს...

ვანიკო. წავიყვანოთ, ა?

ტყის მცველი. სად უნდა წავიყვანოთ? ზამთარში რა უნდა ეყუროთ... სასახლეში რომ წავიყვანოთ?

ვანიკო. არ დაჰკლავენ იქ?

ტყის მცველი. განა წეროებს სკამენ? (მიჰყავს ახალგაზრდა წერო).

ტყის პაპა. (გამოწნდება ხშირად ტუდან) წავიყვანეს სასახლეში. ლობე მაღალი აქეთ. ძალიან დაბნეული ჰყავთ... ჩაეარდა ტყვედ. ეჰ, წავალ, დავიძინებ. ღამის ყარაულობა გავათავებ. მზე ამოვიდა (შორიდან თანავ მოისმის მამულები ეივადი). მამლებიც კი ეგებებიან ნათელ ღამეს (შიდას).

(ფარდა).

შემდეგი ჩენება.

გონივრულად.

შრომისმოუვარე მწყერი ვარ,
ჰინჯველას შეძახიანო;
არას ვინდობუბ სსვისასა,
არც ჩემი დამითმიაო.

გაზაფხულდება თუ ზრბ,
მე დათბუნებს მიდამოს;
მსნედა ვეშაობ, მუშაკი,
ყოველ დილას და საღამოს.

ზამთრისთვის სასრდოს ვაგროვებ,
საწვობებს ვიყვებ მთლადათ, —
რომ არ მიუადგე სსვანს კარსე
საკვების სათხოვრადათ.

მშულს ეველა მუქთასორები,
ვინც ცხოვრობს სსუისი შრომით,
არაფერს მიუცემ ასეთებს,
სულაც დალიონ დგომით.

შრომისმოყვარე მწერი ვარ,
ჭინჭველას მემასიანო;
არას ვინდომებ სსუისასა,
არც ჩემი დამითმიაო.

მ. ელიოზიშვილი.

ჩინეთის ამბავი.

(თარგმანი).

— გვიამბე, ლადო, რამე! შენ ისე კარგად იცი სოლმე სხვადასხვა ამბების მოუოლა, — ესევეწებოდენ ჰატარა ბავშვები უფროს ძმას ლადოს.

— აბა რა გვიამბოთ? — უთხრა ლადომ.

— ზღაპარი, ზღაპარი, — დაიძახა ჰატარა გაბომ, — დევების და რაინდების ამბავი...

— არა, არა, ნამდვილი ამბავი გვიამბე, ნამდვილი! — ეს გაბოს და სოფოს უუვარს ზღაპრები. ჩვენ, მე და ილოს, ნამდვილი ამბის გაგონება გვინდა, — იძახოდა ჰატარა ბაბუცა.

ლადო ერთ წუთს დაფიქრდა.

— მარ კარგი. თქვენ ჩინეთის ამბავი იცით რამე?

— როგორ არა, სურბთები გვინახავს, — იუვირეს ბავშვებმა, — იქ მამაკაცებსაც ნაწინაუბი აქვთ. ჩაი მოჭუავთ, კოპწია სახლებს ამენებენ, სხვადასხვა ფერად ფარნებს აკეთებენ...

— ჰო, თქვენ ბევრი რამ გცოდნიათ ჩინეთის შესახებ, მაგრამ მე გვიამბობთ, რა ხდება ახლა იქ.

ჩინეთი ძალიან დიდი ქვეყანაა. ჩვენგან ძალიან ძირს არის. ძალიან ღამაში მსარება; იქ დიდრონი მდინარეები მიიგრანების, მაღალი მთები არის და მრავალი სსკადასსკანაირი საუცხოო მცენარეულობა სარობს. ძალიან მდიდარი ქვეყანაა ჩინეთი და ხალსიც ძალიან ბევრი ცხოვრობს, — 400 მილიონზე მეტი.

მრავალი საუკუნის განმავლობაში ცხოვრობდნ ჩინელები თავისთვის, მშვიდობიანად. მუშაობდნ, მოჰყავდათ ჩაი, ბრინჯი, ბამბა, აბრეშუმი. თვითონ აკეთებდნ თავისთვის საჭირო იარაღებს, ძალიან ერიდებოდნ უცხო ხალსებს და არავის არ უშვებდნ თავის ქვეყანაში.

სსვა ქვეყნების ვაჭრები კი ეოველნაირად ცდილობდნ, როგორმე შესულიყვნ ჩინეთში, საშუალება მისცემოდათ, გაეყიდათ თავისი საქონელი და სამაგიეროდ ეყიდათ ჩაი, აბრეშუმი, ღამაში ფინჯნები, კოლოფები და სსვა ჩინური ნივთები.

მაგრამ ჩინელები უცხოელ ვაჭრებს არ იკარებდნ.

მაშინ ვაჭრები მივიდნ ჩინეთში სამხედრო გემებით და საშინელი ზარბასნებით. ჩინელებს, რასაკვირველია, არ ჰქონდათ ამისთანა ზარბასნები და თუცა რიცხვით ბევრად მეტი იყვნ, მაინც უცხოელების ზარბასნებმა გაიმარჯვეს იმათყ.

და ამის შემდეგ თავისუფლად ამოისუნთქეს ინგლისელმა, კერმანელმა, ფრანგმა, რუსმა და იაპონელმა ვაჭრებმა. ისინი ეოველნაირად ამცირებდნ და შეურაცყოფას აყენებდნ ჩინელ ხალსს: ვაჭრობის დროს ატყუებდნ ზომასა და წონაში, აჩეხებდნ უფარგის საქონელს კარგის მაგიერ, ანდა სულ არავითარ საფასურს არ აძლევდნ საქონელში. ესეც არ იკმარეს და დაიწვეს ჩინელებთან სამსაშით ვაჭრობა.

საშსაში საშინელი საწამლაია. ბევრი რომ დალიო, მოიწამლები.

უცხოელმა ვაჭრებმა ჩინელებს საშსაშის მოწევა ასწავლეს; საშსაშის წევა ათრობს ადამიანს და თუცა ერთბაშად არ ჰკლავს,

მაგრამ ნელ-ნელა სწამლავს ადამიანს; ადამიანი ჰკარგავს მუშაობის უნარს და სწეულდება.

ჩინელებმა აკრძალეს საშსაშით ვაჭრობა, ებრძოდნენ ამ მოვლენას, მაგრამ არაფერი გაუვიდათ: დაბაძრცხეს ისინი და ისევ დაიწვეს საშსაშის შემოტანა.

ვაჭრებმა გამართეს ჩინეთში ქარსნები და ჩინელები მუშებად მიიღეს. ამუშაუებდნენ ბევრს სიცხეში, მტვერში, ქირას კი ცოტას აძლევდნენ. სული ესუთებოდა მუშებს, ძალა აღარ შესწევდათ, მაგრამ ვინც უარს იტყოდა მუშაობაზე, მათ სცემდნენ.

ბოლოს დაჰკარგა მოთმინება ჩინელმა სალსმა, მუშები შეეკრიბნენ და გადასწყვიტეს, ამნაირი ცხოვრება შეუძლებელია, მეტს აღარ ვიმუშაებთო.

გაიფიცნ და აღარ წავიდნენ საშუაოდ. გაცხარდნენ მრეწველები— ინგლისელი და იაპონელი ვაჭრები.

მიუსიეს მუშებს ჯარები და უბრძანეს ესროლათ მათთვის... დახოცეს ბევრი. არ არჩევდნენ, ვის ესროდნენ და ვის არა; დაჟლიტეს ბავშებიც. ასლა კი მთელი ჩინეთის სალსი აღშფოთდა: სტუდენტები, პროფესორები, ზოგიერთი ჩინელი გენერალიც კი— ეველა შეუერთდა სალსს და შეებრძოლნენ ინგლისელ ჯარისკაცებს.

და აი ასლა ჩინეთში გაცხარებული ომია...

— მერე რა იქნება? —

— მერე არ ვიცი რა იქნება. ჩინეთში არც ისე ბევრი მუშაა და მათ არ ჰქვავთ ძლიერი კომუნისტური ჯარია.

შეიძლება ჩინელი ვაჭრები და მდიდრები შეუთანხმდნენ ინგლისელ ვაჭრებს და ერთად დაჰკრან ჩინელ მუშებს, რომ დააბარცხონ ისინი და თავის სასარგებლოდ ამუშაონ.

— კიდევ უნდა სცემონ და აშიძშილონ?..

— რასაკვირველია!

— აჰა, კაცო, ეს ზღაპარზე უფრო სამინელი ამბავია!

ბაბუცა დაფიქრებული იჯდა და თვალეზაფართოებული შესცქეროდა ლაღოს.

ტროპიკული ტყე.

მრავალი ტყეა ჩვენში; საუცხოვოა ეს ტყეები თავისი სილამაზით, მაგრამ აქ ვერ იპოვი იმ სიდიადეს და ველურ სილამაზეს, რომელიც ტროპიკულ ტყეებს ახასიათებს.

მრავალი ათასი ჯერისი მანძილზე გადაჭიმულა ტროპიკული ტყის გაუვალი სიფრცე. უსარმაზარი, გიგანტი ხეების კენწეროები ტყის სიბუნელიდან ამართულან და თითქოს ცხელი მზისაკენ მიიღტვიან. მათ ტანს ღიანები გადახვევიან, ერთმანეთში გადახლართულან და მშუანე კველებივით ძირს ეშვებიან. მათი რგალები ძირს უფრო ნაზად და სვეით კი მეტის სიძლიერით ეკვრიან სის ტანს და სულს უსუთავენ. ხე სწეულდება და კვდება; მას თან მიჰყვება მისი მკვლელი ღიანაც.

ღიანებს გარდა ხეების ტანზე დიდებულ ორხიდიანს მოუკალათობია; მას ნიადაგი არ სჭირდება და ჰირღანირ სის

ტოტებსე ბუდობს. როგორ აჭრელებს ის ტყეს! ადამიანი გან-
ცვიფრებაში მოჰყავს ხის ტანზე მოკალათებულ ვეფვილების
მრავალფეროვანებას და მრავალსახეობას; მას ნამდვილი ვეფვი-
ლის სახე აქვს, ზოგი კრასანას მოგავონებსო, ზოგი სოჭოს,
ზოგი ფრინველს, ზოგი ვარსკვლავს, ზოგი ფესსაცმელს, ზო-
გი დოქს.... ეს სულ ორხიდეებია.

თქვენ მუდამწვანე ტყეში შედისარ, სადაც არცერთი ადა-
მიანის ფესი არ

ლიანები.

დადგმულა; აქ მუ-
დამ ბნელა; მოკამ-
კამე ცის თაღი
მძლავრ მცენარეთა
ბადითაა დაფარუ-
ლი, თითქოს მწვა-
ნეკარავში იმყოფე-
ბით, გზა არ არის:
მცენარეთა გადს-
ლართულ ტოტებს
ათასნაირი დაბ-
რკოლება შეუქმ-
ნიათ. ნიადაგი
არასდროს არ შრე-
ბა: ჭაობებითაა და-
ფარული; მკსავრს
ხან ცუდით უხდება
გზის გაკაფვა, ხან
ცურვით.

ხეების სიდიდე წარმოუდგენელია: აქა-იქ მათი ტანის
სისქე რამოდენიმე საყენს უდრის. ადამიანს ასეთი გიგანტების

სიმაღლის დანახვის სურვილი ებადება, მაღლა იცქირება და სედავს, რომ კენწერო 30 საენის სიმაღლეზე ქანაობს.

ვეავილები? მათი სურნელება ადამიანს თავბრუს ასხამს, ათრობს; მათი ფერადობა და მოკვანილობა მსედველობას უტკობს.

ტეეში უიარაღოდ სიარული შეუძლებელია: ვეელგან საფრთხე მოკელისთ ნადირებისა და საშიშარ გველებისაგან. ტოტებიდან უოველ ნაბიჯზე კუდგრძელა მაიმუნები გიჭვრეტენ და თქვენს ოდნავ გაფახუნებაზე გამაურუებელი წივილით იფანტებიან. ფრთოსანთა სმაურობა სომ სულ ავრუებს იქაურობას: ხან ჭიანური ისის, ხან დუდუკი, ხან ზარების წკარუნი. მათი ფრთების და ბუმბულის სიღამასე და მრავალფეროვნება აუწერელია.

მაგრამ ამ დიად და დაბურულ ტეეში ფრინველთა ჭიკჭიკი ტბილ გრძნობებს კი არ იწვევს ადამიანში, არა, თქვენ შიშისაგან გული გეკუმშებათ, ცხოველთა უცნაური სმები თავზარს გცემთ და უნებლიედ მიისწრაფით, რომ აქაურობას თავი დაადწიოთ და მოკამკამე ცა დაინახოთ.

გ ა ს ა რ თ მ გ ი

ზ ა რ ა დ ა.

ზატარა დიტო ეწვალა,
ასოს ეძებდა ანბანში,
სან გაითვალა თაფიდან,
სან კბილი გაჭერა გვერდებში.
ბოლოს მიაგნო, ის იყო,
„ჩ“-ს გვერდით დამალულიყო,
დიტომ შესცინა, შეჭსარა,
რომ საქმე გამართულიყო.

ახლა მიმართა ამხანაგს,
წიგნი დასჭირდა სელადა,
მაგრამ უარი მიიღო,
დიტო ბენთო მთელადა.

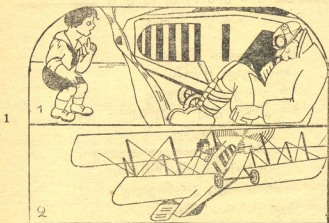
ეს დამისწომა დიტომა,
იმსელად დაამტკნარა და
დაფს სტაცა ხელი გიჟმაქმა,
შუაზე გასჭრა სქარადა,
მარცხენა თვითონ აიღო,
გამართა სელად შარადა.

დ. კარბელი.

ა პ რ ო ს ტ ი ხ ი.

(წარმოდგენილი დ. კლიოზაშვილის შაერ).

მალლა ზეცაში დაეფრინავ,
თეთრად მიბრწყინავს ტანია.
ვანთივარ, ღამით ვანათებ,
არა ვარ ცეცხლის გვარია.
რომ ვერ მიცანი, ვინა ვარ,
ეს აბა ვისი ბრალა?!.

მომავტი ხელი.

(თამაშობა).

თამაშობაში იღებს მონაწილეობას 5—30 ბავშვი. შეიძლება მოეწყოს ოთახში ან სწორე მინდორზე. ადგილი უნდა შემოიხაზოს ოთხკუთხედ ან წრედ.

3

4

მოთამაშეები ირჩევენ ხელმძღვანელს ჩვეულებრივი წესით და გაიფანტებიან წრეში.

ხელმძღვანელი გამოდის შუა ადგილას და დაიძახებს: „მე ხელმძღვანელი ვარ“ და გამოუდგება სხვა მოთამაშეებს დასაჭერად, მოთამაშეები კი ცდილობენ თავი დაახწიონ მას და მიმართავენ ერთმანეთს ძაბილით: „მომეცი ხელი“. რომლებიც მოასწრებენ და მისცემენ ხელს ერთმანეთს, სანამ ხელმძღვანელი ხელის შეხებით ნიშანს დასვამდეს, გადარჩენილად ითვლებიან და ხელმძღვანელი იძულებულია სხვას გამოუდგეს; მეორეც ცდილობს თავი დაახწიოს მას ვინმეს ხელის მიჯემით.

ამნაირად გრძელდება თამაში მანამდის, სანამ ხელმძღვანელი ერთ-ერთს არ შეეხება ხელით, მაშინ ის, რომელსაც ნიშანი აქვს დასმული, სწევს ხელს და იძახის: „მე ხელმძღვანელი ვარ“ და იჭერს სხვებს.

1) არ შეიძლება მოთამაშეების დაჭერა, როდესაც უკვე ხელი მოჰკიდეს ერთმანეთს.

2) თუ ორზე მეტმა მოჰკიდა ხელი ერთმანეთს, განაპირა ბავშვის დაჭერა და ნიშნის დასმა შეიძლება.

3) მოთამაშეები ხელს ჰკიდებენ ერთმანეთს მაშინ, როდესაც საშიშროება მოელისთ, შემდეგ კი შორდებიან ერთმანეთს.

4) ახალ ხელმძღვანელს შეუძლია გამოუდგეს დასაჭერად მოთამაშეებს მხოლოდ იმის შემდეგ, როდესაც დაიძახებს: „მე ხელმძღვანელი ვარ“.

5) მოთამაშე, რომელიც წრეს გასცილდება, დაჭერილად ითვლება.

განათლების სახალხო კომისარიატის სოციალურ აღზრდის მთავარმარ-
 თველუგის სალიტერატურო-სამხატვრო სამცხის ხელმძღვანელობით
 გამომცემული წიგნები:

1. „ნორჩი ძალა“—კრებული	თითო ცალი —	15 კაპ.
2. „კოკროქინა“—დ. დონდუასი	„ „ —	10 „
3. „ბელა-ბეკეკა“	„ „ —	10 „
4. „შემოდგომა“ ფერადსურათებიანი წიგნი	„ „ —	70 „
5. „ტყის ზღაპარი“—მამინ-სიბირიაცისა	„ „ —	20 „
6. „ტყის სურათები“—შიო მღვიმელისა.	„ „ —	25 „
7. „ქიანჭველას საოცარი თავგადასავალი	„ „ —	30 „
8. „თავისუფალ ბავშვა სიმღერები“	„ „ —	2 „
9. „ქართული მოძრავი თამაშობანი“	„ „ —	80 „
10. „ტროადის ომი“—ალ. მიქაბერიძისა.	„ „ —	80 „
11. „იგავ-არაკნი“—ალ. მირიანაშვილისა.	„ „ —	30 „
12. „ივანე სულელი“ ზღ. ლ. ტოლსტოისა.	„ „ —	15 „
13. „მოძრავი თამაშობანი“ სიმღერებით	„ „ 1 —	„
14. „ოვიდიუსის მეტამორფოზები“.	„ „ —	70 „
15. „ზამთარი“—ფერადი სურათებით	„ „ —	50 „
16. „უძველესი დროის ბავშვის თავგადასავალი.	„ „ —	45 „
17. „როგორ იცავენ თავს ცხოვ. მტრისაგან.	„ „ —	25 „
18. „გაზაფხული და ზაფხული“	„ „ —	90 „
19. „რას გვიამბობს ოთახი	„ „ —	20 „
20. „ზღვის სიმღიდრე“.	„ „ —	20 „
21. „პატარა იაპონელები“ ფერადი ყლით	„ „ —	75 „
22. „სიზმრად და ცხადად“.	„ „ —	30 „
23. „კოკონთან“—ჩვენი უფროსი ძმები, ახალ- გაზრდა კომკავშირელები	„ „ —	10 „
24. „ლენინის საათი სკოლაში“.	„ „ —	50 „
25. „ტაიგის საუნჯენი“	„ „ —	40 „
26. „კომბლე“ ფერადსურათებიანი წიგნი	„ „ —	65 „
27. „პიონერი სოფლად“.	„ „ —	25 „
28. „საბავშვო ბალი“ ფერადი სურათებით.	„ „ 1 —	„
29. „ნორჩ პიონერთა თანამგზავრი“.	„ „ —	20 „
30. „მომღერლები“.	„ „ —	10 „
31. „წელთაღრიცხვის ძველი და ახალი წე- სი“ ი. ჯიშკარიანის.	„ „ —	35 „
32. „თინიკოს გამოცანები“—ფერ. სურათებით.	„ „ —	45 „

— 1926 წ. —

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ბ ა მ ო ვ ა.

ეოფელთვიური საქმეწვილა დასურათებული ჟურნალები:

მცირეწლოვ. „ნაკადული“ მე-XXII წ.

მოზრდილ. „წითელი სხივი“ წელ. მე-III.

ხელის მოწმარა მიიღება წლით და ნახევარი წლით.

გადაგზავნით	{	„ნაკადული“ — ერთი წლით — 3 მ. 50 კ.
		ნახევარი წლით — 2 მან.
	{	„წითელი სხივი“ — ერთი წლით — 5 მან.
		ნახევარი წლით — 3 მან.
ცალკე ნომერი	{	„ნაკადული“ 30 კაპ.
		„წითელი სხივი“ 45 კაპ.

მისამართი: ტფილისი, რუსთაველის გამზირი, განათლების სახალხო კომისარიატი, „ნაკადულისა“ და „წითელი სხივის“ რედაქცია.

რედაქტორი — ხარედაქციო კოლეგია.

